

บทที่ 1

บทนำ

ในรอบศตวรรษนี้ มนุษย์เราได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมากมาย เทคโนโลยีและวิชาการทุกแขนงรุดหน้าไปอย่างมาก จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผลที่ตามมาก็คือมนุษย์ต้องสร้างบ้านสร้างเมืองอยู่กันหนาแน่นขึ้น ป่าดงถูกแผ้วถางเพื่อเพิ่มที่ทำกินให้แก่มนุษย์ ธรรมชาติถูกทำลายลงด้วยความจำเป็นและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของมนุษย์ เสียมากต่อมาก สัตว์ป่าซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรธรรมชาติที่จะช่วยรักษาความเป็นป่าให้คงไว้ เพื่อรักษาดุลยภาพแห่งธรรมชาติก็ได้พลอยถูกทำลายไปด้วย เพราะผลแห่งความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ สัตว์ป่าใน ประเทศไทยบางชนิดต้องสูญพันธุ์ไป เช่น เนื้อลัมมัน และบางชนิดก็ใกล้จะสูญพันธุ์ เช่น ละอง หรือ ละมั่ง แรด และกระซู่ มนุษย์เรจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของป่า และสัตว์ป่าที่มีต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สัตว์ป่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันหาค่ามิได้ เมื่อสูญพันธุ์ไปแล้วไม่มีวันที่จะหามาทดแทนได้อีก ในการอนุรักษ์ธรรมชาตินั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้จักธรรมชาติของป่าและสัตว์ป่า และรู้ซึ่งถึงคุณค่าของมัน

องค์การสวนสัตว์เป็นสถาบันแห่งหนึ่งของรัฐบาล ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการล่าธารณะแก่ประชาชน ในอันที่จะให้ความรู้ความบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นสถานที่ศึกษาชีวิตสัตว์และธรรมชาติจากของจริง กิจกรรมสวนสัตว์ในบัจจุบันได้ก้าวหน้าออกไปมากกว่าที่จะมีสภาพเป็นเพียงสถานที่กักและเลี้ยงสัตว์ไว้ให้ประชาชนชม ในช่วงเวลาเพียงไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา วิชาการสวนสัตว์ได้พัฒนาไปไม่เพียงแต่เพื่อที่จะเลี้ยงสัตว์ป่าให้รอดอยู่และสืบพันธุ์ต่อไปเท่านั้น แต่ได้มีการวิจัยและปรับปรุงสถานที่ให้สัตว์มีอิสระและมีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับธรรมชาติยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

สวนสัตว์ดุสิตเป็นสาขาหนึ่งขององค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย ดำเนินกิจการมากกว่า 40 ปี เดิมเป็นหน่วยงานในความดูแลของเทศบาลนครกรุงเทพฯ แล้วโอนมาเป็นองค์การอิสระ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี สวนสัตว์ดุสิตเป็นทั้งสวนสัตว์ และสวนล่าธารณะที่ประชาชนนิยมเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจแห่งหนึ่ง ในปัจจุบันมีสถานที่พักผ่อนแหล่งอื่น ๆ ของเอกชนมากขึ้น ทำให้การดำเนินงานของสวนสัตว์

อาจถูกกระทบกระเทือน ผู้เขียนมีความสนใจในลักษณะของการบริหารงาน และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยศึกษาถึง

- 1) ลักษณะการบริหารงานขององค์การส่วนสัตว์แห่งประเทศไทย
- 2) ลักษณะการบริหารงานของส่วนสัตว์ดุสิต
- 3) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของส่วนสัตว์ดุสิต
- 4) สาเหตุที่ทำให้ประชาชนไม่ให้ความสนใจต่อส่วนสัตว์ดุสิตเท่าที่ควร

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

นอกจากเป็นวิทยานิพนธ์ประกอบการศึกษาตามหลักสูตรแล้วคาดว่าจะเกิดประโยชน์ดังนี้

- 1) ทำให้ทราบถึงลักษณะการบริหารงาน และการดำเนินงานขององค์การส่วนสัตว์แห่งประเทศไทย
- 2) ทำให้ทราบถึงลักษณะการบริหารงานและการดำเนินงานของส่วนสัตว์ดุสิต
- 3) องค์การจะได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากการบริหารงานและการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อที่จะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป
- 4) เป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาในส่วนสัตว์ที่กำลังขยายการดำเนินงานออกไป คือส่วนสัตว์เชียงใหม่ ส่วนสัตว์เปิดเขาเขียว และส่วนล้าธารณะอื่น ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนต่อไป เพื่อช่วยให้การวางแผนเป็นไปอย่างรัดกุมยิ่งขึ้น
- 5) จะทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่า และสัตว์ป่า และให้ความสนใจต่อการเข้าชมส่วนสัตว์มากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องปัญหาการบริหารงานของส่วนสัตว์ดุสิต จำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะการบริหารงานขององค์การส่วนสัตว์แห่งประเทศไทยด้วย เพราะมีการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดกันมาก นอกจากนั้นยังศึกษาถึงส่วนสัตว์เชียงใหม่ ส่วนสัตว์เปิดเขาเขียว และส่วนล้าธารณะทั้งส่วนสัตว์ของ

เอกชน เพื่อเปรียบเทียบถึงลักษณะการบริหารงาน และการดำเนินงานที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และส่วนที่แตกต่างกันบ้างพอสมควร เพื่อนำวิธีการบริหารงานที่เป็นจุดเด่นสำหรับเป็นข้อ เสนอแนะต่อไป

วิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัยในวิทยานิพนธ์ ได้ใช้วิธีการค้นคว้าและวิเคราะห์หาต่าง ๆ ในการบริหารงานของสวนสัตว์ดุสิต โดยมีที่มาของข้อมูลดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (PRIMARY DATA)

- 1.1 จากการสัมภาษณ์พนักงานระดับผู้บริหารขององค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย และสวนสัตว์ดุสิต 6 ท่าน และพนักงานระดับหัวหน้าแผนกของสวนสัตว์ดุสิตอีก 12 ท่าน
- 1.2 จากการสังเกตการปฏิบัติงานของพนักงานทุกระดับขององค์การสวนสัตว์สภาพแวดล้อม บรรยากาศจากการพูดคุยกับพนักงาน ผู้เข้าชม และผู้ใช้บริการด้านอื่น ๆ ของสวนสัตว์
- 1.3 จากการออกแบบสอบถามไปยังพนักงานทุกระดับขึ้นจำนวน 200 ราย ได้รับแบบสอบถามคืน 147 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.5 และจากการออกแบบสอบถามไปยังผู้เข้าชม 200 ราย ได้แบบสอบถามกลับคืน 168 ชุด

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (SECONDARY DATA)

- 2.1 จากพระราชกฤษฎีกาขององค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 ข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานขององค์การสวนสัตว์ พ.ศ. 2522 และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ สำหรับการปฏิบัติงานแต่ละแผนกที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 จากหนังสือวารสาร บทความ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวนสัตว์ดุสิต
- 2.3 จากสถิติและข้อมูลพื้นฐานที่เก็บโดยองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย และสวนสัตว์ดุสิต